

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

MEDITATIE

Een wonder Gods verricht aan doden

"Zult Gij wonder doen aan de doden?"

Psalm 88 : 11a.

Als doden levend worden kan dat alleen door een Wonder van Gods almacht. Dat leren allen die door God van dood levend gemaakt worden. Zij die niet weten wat het is geestelijk dood te zijn, weten ook niet van het wonder van dood levend gemaakt te mogen worden. Door allen die van de waarheid Gods afwijken wordt de totale geestelijke doodstaat van de natuurlijke mens miskend. Alle dwalingen komen daarin overeen dat de mens een vermogen wordt toegekend wat hij niet heeft van nature. Zo wordt in het zaligworden veel of weinig toegeschreven aan het werk van de mens. Maar dan is er van een wonder geen sprake meer. God heeft er wat aan gedaan en de mens heeft er ook zelf wat aan gedaan.

Van nature zijn we echter geestelijk dood. Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, tenzij we door Gods Geest wedergeboren worden. Zoals de schepping een wonder is van Gods almacht is de herschepping dat eveneens en dat temeer, als dit verheerlijkt wordt aan een vijandig dode zondaar. God laat Zich vinden door hen die nooit naar Hem hebben gevraagd. In de levendmaking zien we een prediking van Gods liefde en van Gods genade. Aan hen, die niet alleen onder de rechtvaardige toerekening van Adams bondsbreuk in de wereld zijn gekomen, maar ook zoveel dadelijke zonden hebben bedreven, mag het te beurt vallen dat zij van dood levend worden gemaakt. Zij die in die

weg hun geestelijke doodstaat leren kennen worden door Gods Geest overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel. Als gans hulpelozen en geestelijk onmachtigen moeten ze zich waarnemen, om er achter te mogen komen dat God een wonder doet aan doden.

Heman, de dichter van deze Psalm, is daar geen vreemdeling van geweest. Hij zegt in vers 2: *"O HEERE, God mijns heils..."*. Buiten God was er voor hem geen heil te vinden. De grondslag van zijn heil ligt buiten hem in de Drie-enige God. Hij verwacht niet alleen zijn heil van God maar mag ook zijn heil vinden in God. En toch uit Heman zoveel droeve klachten. Anderen moet deze opperzangmeester tot troost zijn maar zichzelf ziet hij gerekend met degenen die in de kuil nederdalen.

Hij is geworden als een man die krachteloos is. Maar zo'n volk, dat bij dag en bij nacht tot de Heere roept, openbaart meer van het leven dan van de dood, maar kan zich daarmee niet behelpen. Niet alleen uitwendige omstandigheden drukken hen, maar bij Heman zien we hoe zijn ziel zeer is neergebogen. Hoe weinig worden zulken begrepen, die toch God als de God huns heils hebben mogen leren kennen, al houdt de Heere soms met hen een weg als met Heman, die van zijn jeugd aan bedrukt en doodbrakende is geweest. Vriend en metgezel heeft Hij verre van hem gedaan.

En daarin is Heman nu juist een type

van Christus geweest in Zijn bitter lijden. In Hemans Psalm horen we dan Christus klagen in Zijn diepe vernedering. Als Hij de dood niet was ingegaan had de Heere geen wonder aan Heman kunnen verrichten, maar wat nu onmogelijk is bij de mensen is mogelijk bij God in de weg waarin al Zijn deugden worden opgeluisterd. Zulken zullen weten van het wonder aan hen geschied maar worden ook altijd in de dood overgegeven om Christus' wil. Dan leren ze Hemans klacht verstaan en mag deze wel eens een ademtocht voor hun ziel zijn. Heman heeft toch nog metgezellen, al zijn het er niet zoveel. Zij kunnen dikwijls geen tekenen van leven bij zichzelf meer vinden en zien zich afgezonderd onder de doden. Als er bij hen leven zal komen zal dat een eenzijdig werk Gods zijn. Bij aanvang en bij voortgang is het een wonder dat al groter wordt, als men zelfs geen ware zucht kan zuchten uit zichzelf. Toch wordt het met Heman hun verzuchting: *"Zult Gij wonder doen aan de doden?"*

Maar bij zulken moet er dan ook wat gebeuren! Weldra zal de dood een einde maken aan hun leven. Maar nu zal God wonderen doen aan de doden en Hij doet dat in dit leven als het schijnt dat het niet meer kan. Dan doet Hij hen ondervinden dat bij de Heere uitkomsten zijn zelfs tegen de dood.

INHOUD

	pag.
Meditatie:	
Een wonder Gods verricht aan doden ...	1
Bijbelstudies:	
De onbekende God (2)	2
Die geen onderscheid weten... ..	3
Grenzen in het evangelisatiewerk (3)	4
Een hopen waarom	5
Boeknieuws	6
Kerknieuws	8
Berichten	9
Predikbeurten	10

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en
boeken ter recensie aan:

ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es,
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

*****

Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

*****

Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

*****

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker,
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: f 24,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:

Amerika \$ 56,—, Canada \$ 68,—.

Zeepost:

Amerika \$ 49,—, Canada \$ 59,—.

*****

Advertenties f 1,10 per mm.

Familieberichten f 0,85 per mm.

Deze prijzen zijn excl. 17,5% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

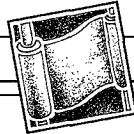
De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en van de ter recensie
aangeboden boeken.

Als de Heere Zijn aangezicht doet
lichten over een volk dat bij zichzelf
niet anders kan vinden dan de dood,
doet Hij hen ervaren dat Hij hen het
leven schenkt. Heeft Hij ook aan ons
al een wonder gedaan? Dat moet hier
in dit leven gebeuren. Na dit leven kan
het niet meer. Wel zal Hij in de dag
der dagen nog een wonder doen aan
de doden als velen zullen opstaan tot
een eeuwige afgrijzing omdat in dit le-
ven nooit een wonder aan deze doden

is verheerlijkt. Maar aan hen die van
dood levend gemaakt zijn zal Hij
straks dat wonder doen dat ze met een
verheerlijkt lichaam uit het graf zullen
verrijzen en zal Hij betonen dat Hij
een God is Die de doden levend maakt
en de dingen die niet zijn roept alsof
ze er waren en dat tot Zijn eer en tot
hun eeuwige zaligheid.

Waardenburg,

ds. M. Mondria.

BIJBELSTUDIES

De onbekende God

Hand. 17 : 10-31

(2)

Epikureïsche wijsgeren

Paulus heeft in Athene gezocht naar
een beginpunt om het Evangelie te
brengen. In de synagoge sprak hij met
de Joden en de proselieten (vers 17a).
Dagelijks was hij op het ruime markt-
terrein om daar te spreken met de vele
mensen, die daar aanwezig waren
(vers 17b).

Paulus heeft geworsteld met zielen,
geschapen voor een eeuwigheid. Hij
kon zijn naaste niet zomaar verloren
laten gaan. De kerk heeft de roeping
tot zending en evangelisatie, maar
weet uw buurman al van u, wat het
betekent de Heere te vrezen? Want
daar moet het evangelisatiewerk be-
ginnen!

Op de drukke markt van Athene heeft
Paulus de mensen aangesproken. Het
optreden van de apostel begon al
gauw de aandacht te trekken. Enkele
wijsgeren vonden het de moeite waard
om met deze Jood een debat te begin-
nen. Er wordt in vers 18 gesproken
over Epikureïsche wijsgeren. Dus
wijsgeren uit de school van Epikurus.
Volgens Epikurus (300 v. Chr.) be-
stond de wereld uit een toevallige ver-
binding van ondeelbare atomen. Ook
de ziel was volgens hem niet anders
dan een werking van die atomen. Er
was volgens hem dus *geen onsterfe-
lijke ziel*. Men hoefde daarom volgens
Epikurus niet bang te zijn voor de
dood. Men kon daarom maar het beste
van het leven genieten, want na de
dood zou er niets meer zijn. Hoe actu-
eel is dat. Miljoenen mensen leven

vandaag precies op dezelfde manier.
U misschien ook? Ja, zegt u, maar ik
ben een meelevend kerkmens! Maar
geloof u dan echt, dat u naar de
eeuwigheid reist? Hoe kunt u dan nog
een ogenblik rusten buiten Christus?
Nee, dan hoeven we Epikurus niet zo-
ver te zoeken. Hij leeft in ons aller
hart. Maar o, wat zal het straks dan
een eeuwige teleurstelling zijn als de
dood komt.

Stoïsche wijsgeren

Daarnaast spreekt vers 18 over Stoi-
sche wijsgeren, volgelingen van een
zekere Zeno uit Cyprus, die leefde van
336 - 264 v. Chr. Volgens hem wordt
alles geleid door de wereldziel, de al-
lerhoogste rede. De mens moet zoe-
ken naar harmonie met de wereldziel.
Dan wordt die mens *ongevoelig voor
pijn en hartstocht*, dan vindt hij inner-
lijke rust. U voelt, dat dit een andere
onderwerping is dan die van de
psalmdichter, die zingt dat de onder-
werping rust geeft (Psalm 94 : 7).
Gods kinderen weten iets van het
zoete van die onderwerping. Maar de
god van veel kerkmensen is als de we-
reldziel van de stoïcijnen, een soort
onpersoonlijk noodlot. Onderwerping
is dan een bukken voor de overmacht:
men kan er nu eenmaal toch niets aan
veranderen en daarom is het maar het
beste om zich te schikken. Hoe anders
is de onderwerping des geloofs; dan
ervaart het hart: heilig zijn, o God, Uw
wegen.

Op de Areopagus

Paulus werd door deze wijsgeren een "klapper" genoemd. "En sommigen van de Epikureïsche en Stoïsche wijsgeren streden met hem; en sommigen zeiden: Wat wil toch deze klapper zeggen? Maar anderen zeiden: Hij schijnt een verkondiger te zijn van vreemde goden; omdat hij hun Jezus en de opstanding verkondigde" (vers 18). Er waren er dus ook, die zijn woorden belangrijk vonden. "En zij namen hem, en brachten hem op de plaats, genaamd Areopagus, zeggende: Kunnen wij niet weten, welke deze nieuwe leer zij, daar gij van spreekt?" (vers 19). Zij namen hem dus mee naar de Areopagus. Daar zetelden de rechters, die over onderwijs en opvoeding moesten oordelen. Die moesten nu ook maar een oordeel vormen over de leer van Paulus. Met belangstelling zette men zich neer om te luisteren naar de apostel. Er staat in vers 21 zo veelbetekenend: "Die van Athene nu allen, en de vreemdelingen, die zich daar onthielden, besteedden hun tijd tot niets anders dan om wat nieuws te zeggen en te horen". Het was dus bij deze mensen geen heilbegeerte, geen dorsten naar de waarheid, maar enkel *nieuwsgierigheid*.

Toch was het wel een zeer belangrijk ogenblik daar op de Areopagus: de ontmoeting tussen het Evangelie en de Griekse cultuur. In onze gedachten zien we Paulus staan in het midden van de zaal op de Areopagus, omringd door nieuwsgierige wijsgeren en het college van rechters, dat daar zetelde. En we horen hem zeggen: "Gij mannen van Athene! Ik bemerk, dat gij alleszins gelijk als godsdienstiger zijt" (vers 22). Op het eerste gezicht preekt Paulus de Atheners. Wat waren ze godsdienstig. We merken, hoe Paulus probeerde deze mensen te vangen en vertrouwen bij hen te wekken. Dat moet het streven zijn van iedere Evangeliedienaar. Thomas Boston heeft er een boekje over geschreven met de titel "De kunst van het mensen vangen". Wat is het een heilige kunst mensen zo aan te spreken, dat zij gevangen worden. Ik bemerk, zo sprak Paulus, dat gij alleszins gelijk als godsdienstiger zijt. En toch, wat een arme godsdienst. Een godsdienst zonder God en Christus. Er zijn vandaag nog zoveel godsdienstige mensen met hun geestelijke zakken boordevol. Er zijn ook nu zoveel "bekeerde" mensen, die zich beter achten dan anderen. Maar wat betekent uw godsdienst zon-

der God en Christus? Uw godsdienst maakt u niet zalig. Er is maar een Zaligmaker. Buiten Hem kunt u God niet ontmoeten. Alle godsdienst buiten Christus is uiteindelijk niets anders dan *afgoderij*, die verbranden zal in Gods heilig gericht. Alleen de gerechtigheid van Christus redt van de dood.

Het altaar voor de onbekende God

Paulus vervolgde: "Want de stad doorgaande, en aanschouwende uw heiligdommen, heb ik ook een altaar gevonden, op hetwelk een opschrift stond: De onbekende God. Deze dan, Die gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden" (vers 23). Dat altaar was blijkbaar opgericht door iemand, die een bepaalde zegen had ontvangen en die niet wist welke godheid hij daarvoor danken moest. Daarom dat altaar voor de onbekende God. In Griekenland is bij opgravingen een altaar gevonden met het opschrift: aan onbekende goden. Welnu, daar knoopte Paulus nu bij aan toen hij zei, dat hij die onbekende God verkondigde. In het zendingswerk en het evangelisatiewerk zijn er altijd wel punten, waar we bij

aan kunnen knopen. We kunnen bijvoorbeeld denken aan het feit, dat de mens van onze tijd met al zijn kennen en kunnen toch geen vervulling vindt voor zijn ziel en zich in verschillende opzichten bedreigd voelt. De mens van onze tijd zoekt de leegte in zijn ziel op te vullen met allerlei vormen van surrogaat-religie zoals de sportverdwazing van onze tijd. U moet er maar eens op letten, hoe in de sport allerlei godsdienstige termen worden gebruikt, zoals voetballers, die als "godenzonen" worden aangeduid en het "heilige gras" van een of ander stadion, zoals ik pas ergens las. Daar mag in het evangelisatiewerk bij worden aangeknoopt. Dan hebben we de boodschap te brengen, dat bij de Heere alleen vervulling is, dat alleen bij Hem veiligheid is. Zo heeft ook Paulus gezocht naar aanknopingspunten om de Atheners op de Areopagus te benaderen om ze zo te vangen in het net van het Evangelie.

(Wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Eckevelde.

Die geen onderscheid weten...

Het zal inmiddels zo'n half jaar geleden zijn. De bel ging. Toen ik opendeed, stonden er twee meisjes op de stoep. Ze waren een jaar of vijftien. Aan hun uiterlijk te zien, niet van 'onze richting'. Ze moesten voor school een werkstuk maken over godsdienst en waren de buurt aan het afgaan met hun vragen. 'Wilt u eraan meewerken, meneer?' 't Was goed. Eerste vraag: 'Geloof u in God?' Ik besepte dat ik deze kinderen niet mocht vermoeien met sommige boze inwerpingen van mijn ongelovig hart en zei ja. Ze keken er van op. Ik was de eerste die dat zei. Ze hadden al een paar straten gehad... De vragen gingen zo een poosje verder. Toen: 'Geloof u in een leven na de dood?' Jazeker... 'Hoe zal dat dan zijn, meneer?' Ik probeerde iets te zeggen over de twee wegen in dit leven, over de twee 'staten' ná dit leven, over hemel en over hel. Op de preekstoel al heel wat om over te spreken, maar zeker ook wel aan de voordeur. De meisjes keken me verbijsterd aan. Ze hoorden dit voor het eerst in hun leven. Het

gesprek nam een eind en ik probeerde mijn gedachten weer te bepalen bij mijn werk. Toen ging - 't zal een half uur later zijn geweest - opnieuw de bel. Daar stonden ze weer! Niet licht zal ik die grote, verbaasde ogen vergeten terwijl ze vroegen: 'Meneer, méénde u dat nou wat u daarnet zei - over dat eeuwig verloren gaan? Kán dat dan?' Ik ben - meen ik - niet zo'n sentimenteel mens, maar toen brak er toch iets in me. Arme, arme kinderen... Terwijl ik ze nog eens probeerde uit te leggen dat verloren gaan buiten God het ontzettend gevolg is van een leven zonder God, maar dat dat niet *hoeft* omdat God in Zijn Woord een mogelijkheid van zalig worden heeft bekend gemaakt, gingen er twee dingen door me heen. In de eerste plaats: wat is een mens toch een hulpeloze, onbekwame en slechte evangelist als het erop aan komt. In de tweede plaats kwam in m'n gedachten wat de Heere tegen Jona zei, toen die man daar boos en gemelijk onder zijn verdorde wonderboom zat, namelijk dat er in die grote stad Nineve meer dan honderd

en twintig duizend mensen waren, die geen onderscheid wisten tussen hun rechterhand en hun linkerhand. De kinderen van de grote stad...

Hoeveel van zulke kinderen zullen er inmiddels opgroeien in ons land? De kinderen van de grote steden en van de kleine dorpen, die vrijwel *niets* meer weten? Het bittere is dat die kinderen *zichzelf* zeker zo niet beschouwen. Ze weten hun weetje wel om door dit leven te komen. Maar dat sterven God ontmoeten is, dat de zonde de oorzaak van al onze 'honger en kommer' is, dat een mens buiten God nameloos ongelukkig is... dat weten ze niet. De enige Naam, die tot zaligheid onder de hemel is gegeven, de Naam van Jezus ... kennen ze die óók niet? Het is wrang om te zeggen, maar die Naam kennen ze in zekere zin wél. In de vloek... Ik denk wel eens dat de Naam van Jezus meer door wereldse mensen wordt gebruikt - als ze de bus missen, als het begint te regenen, als de winkel dicht blijkt te zijn, als ze zich bezeren, verbazen, ergeren, opwinden, enzovoorts, enzovoorts... dan dat die Naam door óns wordt uitgesproken. Zou ik me daarin vergissen?

Misschien vraagt een lezer zich intussen af wat mij tot deze ontboezemingen in ons kerkelijk blad beweegt. Op mijn bureau ligt een tamelijk dik rapport van het marktonderzoekinstituut NIPO, getiteld *Vloeken in Nederland*. Dit rapport is tot stand gekomen als gevolg van een verzoek van de Bond tegen het vloeken aan het NIPO om een onderzoek uit te voeren onder een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking. In het onderzoek stond de vraag centraal wat men onder vloeken verstaat en hoe men ertegen aankijkt. Ook is het 'vloekgedrag' (wat een verschrikkelijk woord!) in kaart gebracht. Vermeldenswaard is dat de Bond tegen het vloeken in 1995 eenzelfde verzoek aan het NIPO had gericht. In het rapport dat nu voor mij ligt, kan men nagaan of de Nederlandse bevolking in de loop van de achter ons liggende vijf jaar anders over vloeken is gaan denken en of men met het vloeken ook zelf anders is omgegaan. Eén van de meest opvallende dingen die het rapport signaleert is dat het er alle schijn van heeft dat mensen in Nederland over het algemeen vinden dat zij zelf minder vloeken dan vijf

jaar geleden. De opstellers van het rapport zeggen zelf - terecht - dat dit oordeel tamelijk subjectief is. Zijn alle ondervraagden helemaal eerlijk geweest in hun antwoord? Heel wat mensen laten zich immers vrij gemakkelijk een 'krachtterm' ontglippen, maar willen dat voor zichzelf liever niet weten - zelfs niet in een enquête. Zo wil het rapport ons doen geloven dat het percentage Nederlanders dat soms vloekt in vijf jaar tijd met bijna 10% is afgenomen, van 45% naar 36%. Inmiddels geeft nog steeds één op de twaalf Nederlanders aan, regelmatig of zelfs vaak te vloeken...

Ik zal dit NIPO-rapport nu verder maar laten rusten. Dat het vloeken in Nederland is afgenomen, is een stelling die in elk geval niet overeenkomt met mijn persoonlijke indruk. Het zou overigens heel goed kunnen zijn dat de uitkomstcijfers om verschillende redenen een vertekend beeld te zien geven. In de eerste plaats wezen we al op het feit dat naar alle waarschijnlijkheid niet iedereen even eerlijk is in het geven van zijn antwoorden. In de tweede plaats: wat acht men in ons land eigenlijk een vloek te zijn? Slechts één op de drie Nederlanders is van oordeel dat vloeken het misbruiken van Gods Naam is; velen verstaan er ook het gebruik van allerlei krachttermen onder. En dan nog iets: hoeveel mensen zullen regelmatig vloeken zonder er enige notie van te hebben *dat* zij vloeken? Toen ik het NIPO-rapport doorbladerde, kwam de gebeurtenis in mijn herinnering terug waar ik dit artikel mee opende: de twee onthutste meisjes op mijn stoep. Zij vertegenwoordigen een nieuwe generatie. Wie *vroeger* vloekte, wist veelal heel goed wat hij deed. Vloeken was vaak een uiting van hete vijandschap tegen de God van Wie men zich willens en wetens had afgekeerd. En het moest ons het schaamrood wel op de kaken brengen wan-

neer we beseffen dat er in ons land sedert eeuwen verschrikkelijk wordt gevloekt. Smytegelt zegt ervan in zijn preek over Zondag 36: 'Deze zonde gaat in zwang bij ouders, kinderen, dienstknechten, dienstmaagden, ja zelfs kinderen die nog geen gebed kunnen bidden, die kunnen al vloeken spreken. Zijt gij op schuiten, op wagens, op wegen in Holland, Zeeland en door gans Nederland, 't is of ge in de hel leeft. Elk heeft vloeken, nieuwe en oude...' Zo was het al in de zeventiende, de 'gouden' eeuw! En zo is het eeuwen en eeuwen onder ons geweest. Maar - zoals gezegd - de nieuwe generatie heeft nergens meer weet van. De kinderen van de grote stad, zoals ze stonden op mijn stoep... Zij weten niet meer Wie God is, wat de eeuwigheid is, wat sterven is, wat schuld en zonde is, wat genade is, Wie de Heere Jezus is... en toch vloeken zij - vaak zonder te weten wat zij doen.

Het zij ons gegeven, ieder op de plaats waar de Heere ons gesteld heeft, ons met ons 'stilzwijgen en toezien' niet aan deze schrikkelijke zonde deelachtig te maken, zoals onze Heidelbergse Heere het uitdrukt. Laat het vloeken toch onder ons niet worden gevonden! Soms schijnt het op de pleinen van 'onze' scholen ook te gebeuren, op een verschrikkelijke manier zelfs. Dat wij - om met ons Troostboek te spreken - de heilige Naam Gods anders niet dan met vrees en eerbied zouden gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeroepen en in al onze woorden en werken geprezen worde. En God geve ons, met hartelijk mededogen vervuld te mogen zijn met al die tienduizenden 'kinderen van de grote stad', in wie zelfs Jona helemaal geen erg had, die dagelijks om ons heen leven en hun weg gaan, zonder God in de wereld - en zonder het onderscheid te weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand.

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken.

Grenzen in het evangelisatiewerk

- Zicht op het betrekkelijke van ons woord voorkomt "tong-dolheid" -

(3)

"Stop geen lekke fluitketels in een koor omdat het voor het goede doel is", schreef ooit de gereformeerde evangelist N. Baas. En op een andere plaats: "Om tong-dolheid te voorkomen moeten we ons diep inprenten het betrekkelijke

van ons woord". De les hieruit? Verwacht niets van het spectaculaire of bijzondere. Gebruik het Woord. En laten wij ons ook niet begeven buiten de grenzen van het eigene van de Gereformeerde Gemeenten. Wie dat wil doen, moet de consequenties onder ogen zien en zich afvragen of hij zich niet beter elders zou kunnen aanmelden.

Zo zijn er heel wat preken die "sport en spel" nadrukkelijk afwijzen. Zet dan niet in uw plaatselijk, zelf ontwikkelde foldertje dat u behalve luisteren naar een bijbelverhaal ook doet aan "sport en spel". Het kan een reden vormen voor mensen om de waarde van het werk in twijfel te trekken. Te recht. Dat zou ik er niet voor over hebben. Ga daarom bij het illustreren ook niet werken met Goofy enz. En als daar dan ook nog illustraties mee gepaard gaan die met de Bijbel niets te maken hebben, maar met de dieren-tuin, dan vraag ik mij af of wij op de goede weg zijn.

Voor alles: positief

Eenzijdigheid valt altijd af te keuren. Sommigen zetten als dominante boodschap in hun folder: "God heeft de mensen lief. Ook jou en mij. Geloof dat". Zo kunnen wij de kinderen ook een bepaald geloof laten inzingen. "Omdat Hij leeft, ben ik niet bang voor morgen, omdat Hij leeft, mijn angst is weg." Zijn wij dan eerlijk bezig?

Evenwichtig werven is van groot belang. Mogelijk spreken wij in onze folder wel over een bijbelverhaal, maar putten wij ons verder vooral uit met het opsommen van de soort van spelletjes die er allemaal worden gedaan. Natuurlijk is er plaats voor spelletjes in het kinderevangelisatiewerk. Maar mag het ook zo worden dat ze denken: Eerst even naar de Bijbel luisteren, nou ja... Maar daarna - geruststellend - kan ik sjoelen hoor, en darten en meedoen aan tafelfootballen of tafeltennis enz. "Gezellig? Nou en of", staat er dan in de folder. Dat is een erg lokkend tafereel. Maar waar gaat het nu eigenlijk om?

Hoe moeten we werven? Vóór alles: positief en niet zo belerend als wat ik zo langzamerhand allemaal heb neergeschreven. Want Gods Woord is ook in al zijn de zonde geselende kracht positief. Omdat de Heere juist ook door ontdekkende prediking uit is op het heil van Zijn schepsel.

Praktische opmerkingen

Eén van de verleidingen in het evangelisatiewerk is dat wij teveel hooi op onze vork nemen. Er zijn gemeenten

waar evangeliseren taboe is. Dat is verdrietig. Er zijn ook gemeenten waar evangeliseren een enorme vlucht nam. Maar waar eigenlijk niet genoeg mensen zijn om al het werk te doen. Niet zelden treden er dan onzuivere elementen aan. Mensen die zich niet van harte kunnen vinden in de gereformeerde religie.

Niet te veel hooi op onze vork nemen, geldt dat ook de financiën? Inderdaad: wie een toren bouwt, moet eerst de kosten overrekenen. Toch mag geld de uitbreiding van het werk niet in de weg staan. Juist collectes in de gemeente vormen een middel om gemeentelieden meer bij het werk te betrekken. Ze worden - misschien - gedwongen er over na te denken.

Voor wat betreft kinderevangelisatie is het van groot belang het vertrouwen van de ouders te krijgen. Benader bij allochtone ouders de vader. Laat kinderen altijd toestemming vragen en ga eventueel mee naar huis. Mensen zijn bang voor proselitisme: in de wereld mag u alles, maar o wee die godsdienst.

Een bijbelse plaat om te kleuren op de achterkant van een uitnodigingsfolder-tje roept soms bij kinderen of ouders een reeds lang vervlogen herinnering op. Maak er gebruik van. Maar kijk uit met het overnemen van tekeningen of illustraties uit kinderbijbels of boeken. Copyright blijkt een tere zaak. En een rel daaromtrent kan de kerk nu net niet hebben. "Zie je wel, daar heb je die christenen weer. Het zijn nog dieven ook."

Folders

Onze cultuur vraagt een persoonlijke benadering. Ik heb er in het eerste artikel over geschreven. Werven ge-

schiedt door het Woord door te geven. Door de liefelijkheid van de dienst des Heeren te proclameren. Door te spreken over wet en Evangelie. Over hoe een zondaar God en Zijn Christus vindt. En dan moeten wij daar zelf ook weet van hebben. Zouden we niet moeten terugkeren naar de tijd dat er geen evangelisatiecommissies bestonden? In de vroeg-christelijke kerk was het anderen bekend maken met de boodschap van zonde en genade, met de komst van Christus voor verloren zondaren veel meer een persoonlijke zaak.

De mensen in onze tijd zijn eigenlijk zo individualistisch gaan denken dat massale folderacties voor onze waarneming nauwelijks meer werken. Toch moeten wij dat middel niet verachten. Ik las kort geleden een aardige gedachte die ik wil doorgeven.

"Voor evangelisatiefolders hebt u geen gebouwen nodig, geen auto, geen treinkaartje om uw gehoor te bereiken. Folders reizen goedkoop. Zij werken overdag en 's nachts. Ze hebben vrije toegang tot huizen, gevangenissen en ziekenhuizen, elk uur. Zij bereiken mensen die u door geen enkel ander middel kunt bereiken."

Niet ledig

Of wij nu spreken met mensen of folders of andere manieren van bezig zijn beoefenen: als het de woorden Gods betreft die wij doorgeven, geldt wat de Prediker zei: "Zaa uw zaad in de morgenstond en trek uw hand des avonds niet weg; want gij weet niet wat recht wezen zal, of dit of dat of dat die beide te zamen goed zijn zullen." En dan zal gebeuren wat de profeet Jesaja beoogde: "Alzo zal Mijn woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in het geen waartoe Ik het zend".

Apeldoorn,

G. Roos.

Een hopen waarom

De dichter van Psalm 42 en 43 heeft ook de waaromvraag op de lippen genomen. In Psalm 42 : 10 lezen we: 'Ik zal zeggen tot God: Mijn Steenrots, waarom vergeet Gij mij? Waarom ga ik in het zwart vanwege

des vijands onderdrukking?' Bijna dezelfde woorden staan in Psalm 43 : 2: 'Want Gij zijt de God mijner sterkte; waarom verstoot Gij mij dan? Waarom ga ik in het zwart vanwege des vijands onderdrukking?' Duidelijk

is dat de dichter in grote nood verkeert. Hij wordt door zijn vijanden onderdrukt en is tegelijk weggevoerd, weggedreven van de tempel. Hij is niet meer in staat op te gaan naar Gods heiligdom. De onderdrukking door zijn vijanden ervaart hij als Gods slaande hand. Wat de vijanden hem aandoen en de ellende waarin hij verkeert, omschrijft hij met het woord 'vergeten', ja nog sterker met het woord 'verstoten'. Zijn smartelijke omstandigheden brengen hem tot het stellen van de waaromvraag aan de Heere. Is hier geen sprake van een opstandig waarom, een beschuldigend waarom?

Wat roepen velen op deze wereld in zorg en nood uit: 'Waarom vergeet/verstoot Gij mij?' En dan is de ondertoon er één van opstand. Als er dan een God is, waarom moet mij dan dit of dat overkomen. Als er dan een God is, waarom laat Hij dan niets van zich horen. Deze vraag hoor je veel in tegenspoed en druk, aan ziekbedden en sterfbedden. De Heere krijgt dan de schuld en de mens wil van zo'n God niets weten. Hij keert zich in zijn opstand van God af. Ik ben bang dat in nogal wat pastorale bezoeken in zulke omstandigheden herkenning gezocht wordt en gevonden in deze teksten uit Psalm 42 en 43. Toch gaat het hier niet om een *opstandig* waarom, maar om een *hopend* waarom. De dichter van deze psalm spreekt tot een God Die in het verleden nabij was, maar Die Zich nu verborgen, verre houdt. De dichter spreekt tot God Die voor hem de levende God is. Hij spreekt tot God Die hij 'mijn Steenrots en de God mijner sterkte' noemt. Hier is een kind van God aan het woord, die getuigt van een innige en tere omgang en gemeenschap met God in het heiligdom. De waaromvraag die hij op de lippen neemt is een gebed, een gebed uit de nood van zijn leven, maar waarbij hij ook hoopt op God. In de hele psalm is er een samengaan van klacht, verlangen en gebed. Verwachting, gedenken en klagen lopen door elkaar. De onderdrukking is zwaar en de macht van de vijanden groot. Maar het ergste is dat hij de gemeenschap met God mist. Hij is verstoken van Gods heiligdom. Onder het Oude Testament was de tempel de plaats waar God op bijzondere wijze woonde, daar was gemeenschap mogelijk met God, daar mochten en konden de vromen voor het aangezicht Gods verschijnen. En

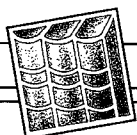
dat is de grootste vreugde voor deze dichter. Maar de omstandigheden zijn nu zo anders. Hij is verstoken van het heiligdom, van Gods gemeenschap en van Gods volk. En dat niet alleen - in zijn smart en nood verkeert hij temidden van zijn vijanden, die tegen hem honen 'waar is uw God'. Vijanden die hem bevragen op de trouw en de macht van zijn God. Tegenover al zijn vijanden heeft de dichter geen antwoord. Ze bestormen hem van buiten met de vraag die ook van binnen de grootste smart geeft. En in deze diepe nood gaat de dichter tot zijn ziel spreken. Hij overdenkt, bepeinst Wie God in het verleden voor hem geweest is. Juist die overdenking over het verleden, maakt de smart en het gemis in het heden nog ondraaglijker. Hij spreekt over onrust en golven. Het is ómkomen, niets anders dan duisternis in zijn ziel. Maar op de bodem van het hart blijft toch iets liggen wat hem uitdrijft tot God. Hij spreekt zijn ziel toe: 'Hoop op God' (vers 6). De Heere is de Enige Die zijn nood kan wegemen en zijn klacht kan veranderen in gejuich. De klacht op zijn lippen, de onrust in het hart, de vijanden van buiten, de overdenking over het verleden... Hij wordt door alles tegelijk overstelpt. De hoop drijft de dichter tot het gebed en doet hem God aanspreken als zijn Steenrots, de God mijner sterkte. Een kostelijke belijdenis. Wie kan en durft dat de dichter na te zeggen?

In het gebed legt hij na deze belijdenis de waaromvraag aan de Heere voor. Hij kan zichzelf niet tot God brengen. Hij zou niet weten hoe dat moet. Het enige dat hem overblijft, is zijn ellende, nood en klacht te leggen aan de voeten van de Heere. In deze waaromvraag klinkt de bede door of God naar hem wil omzien, een blijk van Zijn gunst wil schenken. De nood brengt hem niet van God *af*, maar drijft hem juist uit *tot* God. Daarom is dit een hopend waarom. De scheiding wordt dan ingeleefd, maar toch is er

gebed dat verbindt aan de troon der genade. Deze plaats kent de wereld en de godsdienst niet. Op die plaats zijn er zielsworstelingen met een God, Die het niet verkeerd doet, maar Die ze niet kunnen missen. Voor zulken hoeft de waaromvraag niet beantwoord te worden. Nee, alle vragen wijken voor het heimwee en verlangen om Gods aangezicht te mogen aanschouwen. Zijn komst kan alleen hun heil volmaken en is het einde van alle vragen. Het gebed van deze dichter vertoont dezelfde klanken als de bede van David in Psalm 22 als hij uitroept: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?' Het waarom van deze dichter en van David komt op uit de grootste hopeloosheid en zou nooit verhoord kunnen worden als de meerdere van David, Christus, aan het kruis ook niet dit waarom op de lippen genomen had in de doorleving van de Godverlatenheid. Maar omdat Christus borgtochtelijk dit waarom op de lippen heeft genomen, daarom wordt het waarom van Gods kinderen een hopend waarom. Hij heeft de Godverlatenheid doorleefd opdat Zijn volk in die verlatenheid niet zou omkomen. Door Zijn Geest wordt in de diepste klacht in de ziel van de dichter de hoop geboren. Een hoop die zijn grond vindt, niet in hemzelf of de omstandigheden, maar in de God Die hij zijn Steenrots mag noemen. Gods volk wordt in hope zalig en dat in wegen en paden die ze niet gekend en geweten hebben. En deze hoop, gegrond in Christus, beschaamt niet. Want 'hoe donker ooit Gods weg moog' wezen, Hij ziet in gunst op die Hem vrezet'. Het hopend waarom verbindt in de nood en klacht aan God en doet bij ogenblikken al de lof zingen in de nacht en het hart tot de God hun levens heffen. Wie zo hopend op de Heere als zijn Steenrots ziet, die zal ook ervaren wat David zingt in Psalm 27: 'En op een rots verhoogen uit d' elend'.

Beekbergen,

ds. A. Schreuder.

BOEKENNIEUWS

P.H. Duijzer, Brakel, een braakliggend land. 80 blz., prijs f 24,90. Uitgever De Groot Goudriaan te Kampen.

In 1880 begon de klompenmaker Arie van Wijgerden (1835-1912) in Brakel met een samenkomst waar hij oude schrijvers las. Al snel werd deze sa-

menkomst in de volksmond de klompenkerk genoemd.

'Jonge mensen kwamen onder de Geest der overtuiging. De klompenmaker kwam in verwondering over de krachtadige werking van des Heeren Geest'. Er zijn tijden geweest dat er wekelijks twee of drie onder de werking van de Geest der genade en gebeden kwamen. Ondanks het feit dat de arbeid niet kerkelijk geordend was, heeft de Heere dit werk rijkelijk willen zegenen.

Met de beschrijving van deze geschiedenis begint oud. P.H. Duijzer het boekje *'Brakel een braakliggend land. Persoonlijke herinneringen aan de geschiedenis van de Gereformeerde Gemeente te Brakel'*.

Er wordt teruggeblikt op 50 jaren Gereformeerde Gemeente te Brakel. Gedurende al die jaren heeft de schrijver de gemeente in het ambt mogen dienen. Eerst als diaken, later als ouderling.

Het boekje bevat een gedetailleerde beschrijving van diverse feiten en wederwaardigheden in de gemeente. Zaken als het ledental door de jaren heen, de beroepen en voorgaande predikanten, kerkenraadsleden en kerkbouw komen aan de orde. Maar ook bijzondere gebeurtenissen worden beschreven, zoals de overkomst van een eigen herder en leraar in kand. W. Hage.

Door het gehele boekje heen klinkt de eenvoud en de hartelijke verbondenheid met de gemeente. Ook wordt de verwonderdheid over de trouw des Heeren geproefd.

Ds. Hage heeft het boekje voorzien van een voorwoord dat met name gericht is aan de gemeente van Brakel.

In het bijzonder voor degenen die zich verbonden gevoelen met de gemeente van Brakel is het een waardevol boekje. Temeer vanwege de wetenschap dat het is geschreven vanuit een diepe ambtelijke en persoonlijke betrokkenheid.

Wijk en Aalburg, C.J. Hoogendoorn.

A. Vervoorn, "Herdenk die wonderdaân". Uitgegeven ter gelegenheid van het 50-, 70- en 75 jaar bestaan van de Gereformeerde Gemeenten Aalst, Brakel en Poederoyen. Gebonden, 158 blz. Te bestellen bij ouderling G. de Boef te Poederoyen, telefoon 0418-671256. Prijs f 27,50 excl. portokosten.

Aan de rij van jubileumboeken van plaatselijke gemeenten kan een her-

denkingsboek worden toegevoegd dat in één keer de geschiedenis van drie gemeenten beschrijft. De heer A. Vervoorn uit Poederoyen heeft met zijn boek "Herdenk die wonderdaân" binnen één omslag het 50-, 70 en 75 jaar bestaan van de gemeenten van Aalst, Brakel en Poederoyen weergegeven. Het zijn 33 hoofdstukken geworden. Eerst komt Poederoyen aan bod, daarna Aalst en tenslotte Brakel.

Tegenover de titelbladzijde is een gedicht van ds. Ledeboer afgedrukt. Daarmee is meteen de toon al gezet. Ds. Ledeboer preekte in een boerderij te Poederoyen. Hij werd er zelfs beroepen. Toch heeft ook de Afscheiding reeds vóór het optreden van ds. Ledeboer zijn sporen getrokken door het plaatselijke kerkelijke leven. En niet te vergeten de oefeningen van bakker Dirk van Dulst, die contacten met kruisdominee Cornelis van den Oever onderhield. In 1928 kwam een Gereformeerde Gemeente tot stand. De leden waren uit zowel de Hervormde als uit de Gereformeerde kerk afkomstig. De gemeente groeide; in 1986 (de datum is niet vermeld) werd het huidige kerkgebouw in gebruik genomen.

Vervolgens wordt de geschiedenis van Aalst beschreven. Ook daar kwam het tot Afscheiding. Tot de afgescheidenen van het eerste uur behoorde Marinus van de Giesen, die op oudejaarsdag 1837 in de gevangenis is ontslagen, waarin hij om het houden van "onoorloofde vergaderingen" was opgesloten. Zijn levensverhaal is naderhand in druk uitgegeven. Er ontstond in Aalst een Gereformeerde kerk. Een aantal leden zocht aansluiting bij de Gereformeerde Gemeente van Veen, van waaruit in 1922 de gemeente Aalst ontstond. Ook deze gemeente groeide. In 1974 kon een nieuw kerkgebouw in gebruik worden genomen, dat in 1985 moest worden vergroot. In combinatie met de gemeente Brakel werd in 1952 kandidaat W. Hage beroepen, die dit beroep heeft aangenomen. Slechts twee jaar werden deze beide gemeenten door hem bediend; toen leidde de weg naar Nunspeet. Hij was de enige predikant in de totaal 195 beschreven jaren...

De gemeente Brakel begon in 1949 als afdeling van Aalst. In 1952 werd de gemeente zelfstandig. Vóór die tijd was er een bloeiend gezelschapsleven op verschillende plaatsen. Deze omgeving stond bekend vanwege de vele geoefende kinderen Gods. Een van de

gezelschapsmensen was Lena Klop van Balen. Tijdens een brand, die in 1911 een groot deel van Brakel in de as legde, bleef haar huisje naar Gods toezegging ongedeerd. Toen de brand was uitgewoed, stond haar huis midden tussen 50 verwoeste woningen in, 25 aan de linkerkant en nog eens 25 aan de rechterzijde. Vervoorn verhaalt ons verder van een wonderlijke gebeurtenis met betrekking tot een ander huis, waarin eveneens een kind des Heeren woonde. Kruiende ijsmassa's dreigden dit huis te vernielen, maar een rij populieren werd als een beschermende hand om het huisje gelegd. In 1983 kreeg de gemeente de beschikking over een nieuw kerkgebouw, de Vluchtheuvelkerk. Het oude kerkje werd verbouwd tot woning.

Over de ambtsdragers uit de drie gemeenten worden veel bijzonderheden verhaald. Treffend te lezen dat ds. A. Hofman de voorzang in een kerkdienst moest veranderen tot een bevestiging van zielenworstelingen van ouderling M. Duijzer over diens ernstig zieke zoon. Maar ook andere sprekende voorvallen zijn beschreven. Het is een goed gedocumenteerd boek geworden, waarin soms puntsgewijs grepen uit de rijke geschiedenis van Gods kerk op aarde aan de vergetelheid werden ontrukkt. Vervoorn heeft de geïnteresseerden in de kleine kerkgeschiedenis met deze beschrijving een dienst bewezen.

Dit fraai uitgevoerde boek is voorzien van een Ten Geleide van ouderling N. Zondag, die onder andere opmerkte: "Laten wij niet roepen, deze tempel is des Heeren, maar het mogen inleven dat onze kerken maar noodwoningen zijn en wij tentbewoners. Dat wij daarom onze pinnen maar niet te vast in de aarde slaan maar het oog vestigen op het Jeruzalem dat hierboven is".

Gouda,

J. Mastenbroek.

Ds. J.J. van Ekeveld, Uw trouw getuigenis. Meditaties over de Dordtse Leerregels. Den Hertog BV, Houten, 1998, 288 blz. geb., f 39,50

Ds. Van Ekeveld hield in 1986 in Zeist een zeventiental preken over de Dordtse Leerregels. In deze uitgave zijn de preken omgewerkt tot een verklaring, die een heldere indeling in hoofdstukken en paragrafen kent. De actualiteit van de Dordtse Leerregels voor onze tijd is heel duidelijk. Het oude remonstrantisme presenteert zich vandaag in allerlei variaties en in een

nieuwe aankleding. Zo is in vele publicaties vanuit de evangelische hoek een remonstrantse manier van denken aanwijsbaar: de mens beschikt uiteindelijk toch zelf over een vermogen om te geloven.

Die gedachte wordt in de Dordtse Leerregels als voluit onbijbels ontmaskerd, terwijl dit belijdenisgeschrift daarnaast de troost van de leer van vrije genade laat schitteren. Ds. Van Ekeveld heeft ons een uitstekend bruikbare verklaring gegeven. De "Verwerping der dwalingen" wordt niet afzonderlijk besproken, maar klinkt in de verklaring van de leer mee. De op de praktijk van het geestelijke leven gerichte toepassingen geven het boek een levendig karakter. Het boek strekt tot opscherpen van de gemeente in de gereformeerde leer en is tegelijkertijd dienstbaar voor het geestelijk leven. Veel vragen van het hart krijgen aandacht.

Uiteraard geeft dit boek geen uitvoerige bespreking van allerlei theologische kwesties en historische achtergronden. Wie daarover meer wil weten, kan elders terecht, b.v. in het driedelige standaardwerk van wijlen ds. L. Vroegindewij.

De schrijver heeft een goede pen. De stijl is bijzonder helder - korte zinnen - en aansprekend. Dit boek is echt toegankelijk voor jong en oud. De verklaring van ds. Van Ekeveld leent zich bij uitstek voor persoonlijk gebruik, maar zal ook op jeugdverenigingen en vrouwenverenigingen goede diensten kunnen bewijzen. Het boek is ook heel geschikt als belijdenisgeschenk. De uitgever zorgde voor een stijlvolle vormgeving. Goede wijn behoeft geen krans. Een goed boek behoeft geen lange bespreking!

Gorinchem, ds. M. Golverdingen.

T. Brienens, Calvijn en de kerkdienst. Uitg. Groen-Heerenveen. 90 pagina's. Prijs: f 22,50.

Wederom heeft dr. T. Brienens, emeritus-predikant van de Chr. Geref. Kerken, een publicatie het licht doen zien. Dit keer betreft het een wat meer leesbare en leerzame uitgave van een eerder verschenen boek. In 1987 immers kwam van hem uit *De liturgie van Johannes Calvijn*. Van verschillende kanten was het verzoek tot de schrijver gekomen om dit belangrijke werk in het kader van de liturgiek in een wat meer bruikbare vorm te laten verschijnen. Bovendien was het zo goed als uitverkocht. Vandaar nu dit nieuwe

boek over Calvijn en wat deze reformator geschreven heeft over en gedaan heeft aan de liturgie. Al het wetenschappelijk materiaal ter fundering van de gegevens, de citaten uit de eigen werken van Calvijn en uit publicaties van latere auteurs over Calvijns visies zijn weggelaten. De geïnteresseerden zullen daarvoor het werk uit 1987 moeten raadplegen. Met diverse opmerkingen en wensen uit eerdere recensies heeft de auteur rekening gehouden. Verder konden wat onduidelijkheden worden weggewerkt.

De lezer wordt geconfronteerd met drie hoofdstukken, nl. 'Calvijn en de wording van zijn liturgie', 'Calvijn en zijn gedachten over de liturgie' en 'De invloeden van Calvijns liturgie'. Het geheel wordt besloten met een 'Samenvatting en uitwerking'. Al met al heeft Brienens in dit werk belangrijk materiaal aangedragen voor de bestudering van de liturgiek. Niet voor niets is hij voorheen werkzaam geweest als wetenschappelijk medewerker aan de Theologische Universiteit van Apeldoorn voor de vakken liturgiek en catechetic op het gebied van de diaconologie.

Dit nieuwste boek van Brienens zal z'n weg wel vinden naar theologische opleidingen. Degenen die belangstelling hebben voor alles wat met de eredienst te maken heeft, zullen dit werk zeker moeten aanschaffen.

's-Gravenpolder, ds. J. Schipper.

M.H. Karels-Meeuse, De zoektocht van Lea Rachel. Uitg. Den Hertog te Houten; 94 blz., prijs: f 12,90.

In dit boek zijn enige veelbewogen levensjaren beschreven van een Joods

meisje, dat tot bekering komt.

Zo'n 150 jaar geleden heeft zij zelf kort weergegeven wat zij ondervonden heeft. Hiervan heeft de schrijfster een verhaal gemaakt, dat geschikt is voor kinderen vanaf ong. 10 jaar.

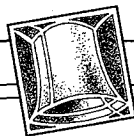
Zoals in het "Woord Vooraf" vermeld wordt, heeft zij de kern van het oorspronkelijke verhaal zoveel mogelijk gehandhaafd. Daarbij zijn de woorden, die het meisje gebruikte om haar geestelijke ondervindingen mee te delen, zoveel mogelijk letterlijk uit het origineel overgenomen. Het Joodse meisje noemde bijna geen namen van andere personen. Zelfs haar eigen naam heeft zij niet bekend gemaakt. Zij wilde nl. alleen de Naam van de Messias, Die haar Zaligmaker werd, groot maken. Want uit haar eigen woorden blijkt duidelijk dat zij haar behoud niet te danken heeft aan haar zoektocht, maar aan het zoeken van de Goede Herder, Die een dochter van Abraham als een verloren schaap tot Zijn kudde bracht. De schrijfster heeft zelf haar een naam gegeven: Lea Rachel.

In dit mooi beschreven verhaal wordt zonder opsmuk helder het eenvoudige, verborgen, maar overwinnende werk van de Heilige Geest in hart en leven van het meisje weergegeven. Daarom kon zij alles verlaten: vader, broers en zusters... om Christus' wil!

Ieder hoofdstuk begint met een fraaie illustratie van Rino Visser, achttien in totaal. Het eind van ieder hoofdstuk nodigt uit om verder te gaan met het volgende. Het boek blijft tot het laatst boeien.

Gouda,

H. van Dam.

KERKNIEUWS

Beroepen:

te Corsica, South Dakota (U.S.A.): ds. A.M. de Boer te Dirksland.

WIJZIGING

KERKELIJK JAARBOEK

Gemeente Krabbendijke:

Vanaf heden is het adres van de scriba van de diaconie: M.J. van de Vreede, Wilhelminastraat 106, 4413 BC Krabbendijke. Tel. 0113-502365 (blz. 207).

VERSLAG van de vergadering van de Particuliere Synode Oost

Ds. L. Blok uit Ermelo, assessor-preses van de in 1999 gehouden Particuliere Synode Oost, gaat op 24 mei voor in de bidstond in het kerkgebouw van de roepende kerk te Nunspeet. Ds. B. van der Heiden, preses van de vorige synode, verliet door aanvaarding van een beroep naar Alblasserdam het ressort van de synode.

Ds. Blok bedient het Woord naar aanleiding van Psalm 141 : 2a: "Mijn ge-

bed worde gesteld als reukwerk voor Uw aangezicht”.

Ds. C.J. Meeuse opent als predikant van de roepende kerk te Nunspeet op 25 mei om 10.00 uur de vergadering van de in Kampen gehouden synode. In het openingswoord bepaalt de tijdelijke preses de vergadering bij Mattheüs 28 : 20: "En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen”.

De classes Barneveld, Kampen en Rijssen blijken volgens de lastbrieven wettig vertegenwoordigd door 12 predikanten en 12 ouderlingen. Ds. P. Blok en ds. A.F. Honkoop geven te kennen niet in aanmerking te willen komen voor verkiezing als preses. De vergadering verkiest ds. L. Blok tot preses, ds. P. Melis tot assessor-preses, ds. C.J. Meeuse als eerste scriba en ouderling G. Roos als tweede scriba. Voorts wordt ouderling J. Bonhof bij acclamatie tot quaestor benoemd.

De acta van de vergadering van de Particuliere Synode Oost d.d. 6 mei 1999 zijn door het toen fungerend moderamen vastgesteld.

Voor een vraag over de "kas IJsselmeerpolders" verwijst de quaestor naar het uitgebrachte financieel verslag. Het destijds ter beschikking staande bedrag is geheel uitgeleend aan de gemeente te Lelystad.

Namens de Particuliere Synode Zuid brengt ds. J. Schipper een hartelijke groet over. Ds. B. van der Heiden doet hetzelfde namens de Particuliere Synode Zuid-West en ds. C.A. van Dieën namens de Particuliere Synode Noord-West.

De preses leest de rapporten van de deputaten naar artikel 48 DKO van de Particuliere Synode Oost. De afgevaardigden stellen geen vragen.

De voorzitter van de Stichting tot Financiële Hulpverlening aan Instellingen in de Particuliere Synode Oost zegt in reactie op daarover gestelde vragen te denken dat het, indien meer gemeenten leningen of giften verstrekken, mogelijk zal zijn om te voorzien in de door de Stichting Siloah gevraagde financiële steun. Deze financiële bijstand betreft een onder verantwoordelijkheid van de stichting Siloah te realiseren nieuw logeershuis en kleinschalig gezinsvervangend tehuis te Voorthuizen. De vergadering gaat akkoord met de inhoud van het accountantsrapport betreffende de Stichting tot Financiële Hulpverlening aan Instellingen in de Particuliere Synode Oost.

Door verkiezing worden deputaten naar artikel 48 DKO aangevuld. Primi zijn nu ds. J.M. Kleppe, ds. P. Melis en ds. C. Sonneveld. Als secundi fungeren ds. J. Beens, ds. C.J. Meeuse en ds. A. Schreuder. In het deputaatschap naar artikel 49 DKO functioneren als primi ds. A.F. Honkoop, ds. J.M. Kleppe en ds. P. Melis. Als secundi: ds. L. Blok, ds. C.J. Meeuse en ds. A. Schreuder.

Op voordracht van de Classis Barneveld gaat de vergadering over tot herbenoeming van ouderling W.J. den Otter uit Uddel als bestuurslid van de Stichting tot Financiële Hulpverlening in de Particuliere Synode Oost van de Gereformeerde Gemeenten. De vergadering benoemt tevens de heer M. van Amersfoort in de vacature E. van Grol. Op voordracht van de Classis Kampen benoemt de vergadering ook diaken A. Koolmees uit Zwolle opnieuw als bestuurslid van de genoemde stichting en op voordracht van de Classis Rijssen diaken G.W. van der Maat uit Rijssen.

De Classis Rijssen nam in haar vergadering van 29 oktober 1999 een vraag over van de kerkenraad van Arnhem om te komen tot landelijke, preventieve informatie met juridische onderbouwing over de regelgeving van de overheid die de kerk aangaat, bijvoorbeeld de wet op de persoonsregistratie, de Arbo-wet en dergelijke. De Particuliere Synode Oost besluit deze vraag door te zenden naar de Deo Volente in 2001 te houden Generale Synode. Mogelijk zou het mandaat van de Deputaatschap bij de Hoge Overheid door de Generale Synode kunnen worden uitgebreid in de zin van de nu gevraagde permanente bewaking van

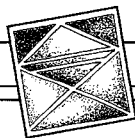
alle wetgeving.

De vergadering behandelt vervolgens buiten aanwezigheid van niet-ambtsdragers een drietal appèlzaken. De appellanten en alle betrokkenen zullen schriftelijk op de hoogte worden gesteld van de genomen besluiten. Na de behandeling van de tweede appèlzaak neemt ds. C. Sonneveld als secundus de plaats in van ds. P. Blok. Na de behandeling van de derde appèlzaak laat ds. Vreugdenhil zich vervangen door secundus oud. H. Sleurink.

De quaestor stelt voor een bijdrage te vragen voor 2000 van f 1,50 per lid en dooplid. De vergadering gaat daarmee akkoord. Dit betekent dat aan de classes de navolgende bedragen worden gevraagd: Classis Barneveld: f 19.300; Classis Kampen: f 12.000; Classis Rijssen: f 14.800.

Namens de kerkenraadsleden van de roepende kerk van Nunspeet, die de boeken van de quaestor hebben gecontroleerd, deelt ds. Meeuse mondeling mee dat de bescheiden in orde zijn bevonden. Aantekening daarvan is door de controlerende ambtsdragers in de boeken gemaakt. De vergadering aanvaardt het verslag van de quaestor.

De gemeente Doetinchem wordt aangewezen om de Particuliere Synode Oost D.V. op 31 mei 2001 bijeen te roepen in Rijssen. Daaraan voorafgaand wordt op 30 mei in Doetinchem onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad van de roepende kerk een bidstond gehouden, waarin hoopt voor te gaan de preses van deze vergadering, ds. L. Blok. Ds. Melis laat zingen van Psalm 119 : 88 en beëindigt de vergadering met dankgebed. Daarna sluit de preses de vergadering. Apeldoorn, G. Roos, 2e scriba.

BERICHTEN

DEPUTAATSCHAP VOOR DE MILITAIREN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Ds. J.W. Verweij en oud. B.J. Nieuwenhuizen hopen de militairen van de Gereformeerde Gemeenten e.a. te bezoeken in Bosnië. D.V. op vrijdag 1 september om 19.30 uur in het P.M.T. Butmir 1 te Sarajevo en zondag 3 september om 10.00 uur in het P.M.T. te Bugojno.

ROMMELMARKT IN NIEUWE TONGE

Op D.V. zaterdag 19 augustus is er tussen

9.00 en 15.00 uur een rommelmarkt naast het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, Oranjestraat te Nieuwe Tonge. De opbrengst van de markt is voor de aflossing van het nieuwe kerkgebouw. Er is van alles te koop. U komt toch ook?

CONGRES NADERE REFORMATIE 2000: De Nadere Reformatie in de regionale geschiedenis

De Stichting Studie der Nadere Reformatie organiseert op D.V. 7 oktober a.s. een congres over de Nadere Reformatie in de regionale geschiedenis. De Nadere Refor-

matie als Nederlands gereformeerde vroomheidsbeweging leent zich bij uitstek voor regionaal historisch onderzoek. De gewesten Zeeland en Friesland spelen zelfs een opvallende rol in dit onderzoek. Twee kenners van regionale geschiedenis leiden het dagthema in: H. Uil, streekarchivaris van Schouwen-Duiveland, bespreekt de Nadere Reformatie in Zeeland en prof.dr. Ph.H. Breuker handelt over de Nadere Reformatie in Friesland. De Engelse onderzoekster mw.dr. Annemie Godbehere, ooit rooms gelovige, die het katholieke geloof in gereformeerde versie ontdekte, zal verslag uitbrengen van de betekenis die Willem Teellinck heeft voor haar religieuze en wetenschappelijke leven. Aan het eind van het congres staat al het voorgaande ter discussie!

0800-0222334

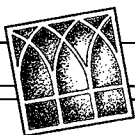
uisterlijn

telefonische dienstverlening Gereformeerde Gemeente

Heb je niemand??.? Voor jongeren en ouderen een horend oor!!!

U kunt ons bellen:

- op maandag-, donderdag- en vrijdagavond van 19.00 - 22.30 uur;
- op dinsdagmorgen van 09.00 - 12.00 uur;
- op woensdag- en zaterdagmiddag van 13.30 - 17.00 uur.

PREDIKBEURTEN

ZONDAG 13 AUGUSTUS 2000

Aagtekerke 9.00 (eigen gemeente) en 11.00 uur (vakantiegasten) en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. de Pater; Alblasterdam 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. v/d Net; Arnhem 10.00 uur ds. Kattenberg en 16.00 uur leesdienst; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. Bac; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Paul; Breda 15.00 uur ds. M. Karens; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.00 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; Deventer 18.00 uur ds. Melis; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. den Boer; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. Driessen; Dordrecht 10.00 uur (H.D.) ds. P. Mulder en 15.00 uur ds. Ruitenburg; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. v/d Poel; Emmeloord 19.00 uur ds. Kattenberg; Enkhuizen 19.00 uur dhr. Hoogerland; Enter 9.30 en 16.00 uur

Aanvang: 9.45 uur, sluiting: 15.00 uur. Plaats: Christelijke Hogeschool 'De Driestar', Burgemeester Jamessingel 2 te Gouda. Inschrijving vóór 5 september a.s. door storting van f 25,—. Dit bedrag (inclusief koffie en lunchmaaltijd) op postbankrekening 5352562 of bankrekening 25.14.87.458, beide ten name van Stichting Studie der Nadere Reformatie te Bilt-hoven.

Uit het evenwicht raken. Dat kan ons allemaal overkomen. Soms is het dan nodig om tijdelijk in een andere omgeving te verblijven. Een plekje te hebben, waar je weer tot jezelf kunt komen.

Stichting OnderDak beschikt te Hendrik Ido Ambacht over een compleet ingericht woonhuis. Dat huis heeft, naast een gezamenlijke keuken en woonkamer, acht ingerichte eenpersoonskamers voor tijdelijke bewoning. Leden en doopleiden van onze gemeenten, van 18 jaar en ouder, kunnen op deze voorziening een beroep doen. Vanzelfsprekend is uw privacy gewaarborgd.

Inlichtingen: telefoon 078-684 90 77.

U kunt ook de folder 'Rustpunt' aanvragen.

ds. van Aalst; Ermelo 9.30 en 18.30 uur kand. de Wit; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. Golverdingen; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 uur leesdienst en 19.00 uur dhr. van Boven (beide diensten in Zuid); 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur dhr. Brugge; Groningen 9.45 en 15.30 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik Ido Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Houten 19.00 uur ds. Clements; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. B. v/d Heiden; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. C. Harinck en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Sonneveld; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Ruitenburg en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 11.00 en 16.00 uur (NHK Sionskerk) ds. Schot; Leiderdorp 10.00 en 16.30 uur ds. Baan; Lelystad 16.30 uur ds.

Kattenberg; Lemmer 19.00 uur ds. Vreugdenhil; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Meeuwen 14.30 uur ds. de Pater; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. Boogaard en 14.30 uur ds. Tanis; Melissant 10.00 en 18.00 uur ds. de Jongste; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Middelhar-nis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Mij-drecht 19.00 uur ds. Baan; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. Zippro; Naaldwijk 19.00 uur dhr. Brugge; Nieuw-Beijerland 19.00 uur ds. Vermeij; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. Beens; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. F. Mulder; Oosterend-Textel 10.00 en 16.00 uur ds. van Dijk; Oostka-pelle 15.00 uur ds. Meeuse; Oostvoorne 18.00 uur ds. P. Mulder; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Ouddorp 15.00 uur ds. de Jongste; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. van Krimpen; Oudewater 15.00 uur ds. Zippro; Poederoijen 14.30 uur ds. Verweij; Poortvliet 14.30 uur dhr. Verschuure; Puttershoek 19.00 uur ds. Schot; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur lees-dienst; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Kleppe en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. F. Harinck en 14.30 uur leesdienst; Ril-land-Bath 14.30 uur ds. C. Harinck; Rot-terdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rotterdam-Zuid 15.30 uur ds. P. Mulder; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Gunst en 14.00 uur leesdienst; Scher-penzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 en 16.00 uur dhr. van Boven; Sint Annaland 9.30 en 18.00 uur dhr. Verschuure; Soest 19.00 uur ds. Vis-scher; Spijkenisse 10.00 en 16.30 uur ds. Baaijens; Sprang Capelle 15.00 uur ds. W.J. Karels; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. van Dieren; Terneuzen 10.00 en 15.00 uur leesdienst; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Melis; Tholen 10.00 en 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Ver-weij; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Utrecht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur leesdienst; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wemeldinge 14.30 uur ds. Schipper; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Woer-den 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 14.00 en 18.00 uur lees-dienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. van Ekeveld; Zoetermeer 15.00 uur ds. van Dieren; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Vermeij; Zwolle 15.00 uur kand. de Wit.

DINSDAG 15 AUGUSTUS 2000

Borssele 19.30 uur ds. P. Mulder; 's-Gra-venzande 19.45 uur ds. Beens; Leerdam 19.30 uur dhr. Tuinier; Melissant 19.30 uur ds. Zippro; Naaldwijk 19.45 uur ds. Hogchem; Opperdoes 19.30 uur ds. W. Harinck; Ouddorp 19.30 uur ds. Neele;

Oudewater 19.30 uur ds. Verweij; Poortvliet 19.30 uur ds. Mondria; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. van Ekeveld.

WOENSDAG 16 AUGUSTUS 2000

Boskoop 19.30 uur ds. L. Blok; Delft 19.30 uur ds. Moens; Elspeet 19.30 uur ds. Verweij; Hoogeveen 19.30 uur ds. Beens; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Vischer; Meeuwen 19.30 uur ds. Vermeij; Mijdrecht 19.30 uur ds. Silfhout; Opheusden 19.30 uur ds. J. Karens (bijbellezing); Poortugaal 19.30 uur dhr. Hoogerland; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. van Dieren; Rotterdam-Zuid 19.45 uur ds. Kleppe; Scherpenisse 19.30 uur kand. de Wit; Wierden 19.30 uur dhr. Brugge; Zoetermeer 19.30 uur ds. Kattenberg.

DONDERDAG 17 AUGUSTUS 2000

Enschede 19.30 uur ds. Schreuder; Enter 19.30 uur ds. B. v/d Heiden; Hoogvliet 19.45 uur ds. M. Karens; Nieuw-Beijerland 19.30 uur ds. Mondria; Rhenen 19.30 uur ds. Schot; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur dhr. Verschuure; Spijkenisse 19.45 uur ds. Baan.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist L. Versteeg; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur. Kerkge-

bouw "t Wuiver 2-a", Oudorp NH, gem. Alkmaar.

Amsterdam:

Evangelist G. Baan; "Bij Simon de Looier", Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur. Kerkgebouw Prinsesselaan 61, Emmen.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur in de kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. v.d. Boogaart; Offenbachstraat 105-107; diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur. Bijbelstudie: iedere woensdagavond om 20.00 uur.

- Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begrafenissen, naar wens van de familie;
- Geen crematies;
- Opbaren met kistkoeling in het sterfhuis of in de voor u bekende aula's;
- Dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden; ook voor de verzorging van de overledene door een gediplomeerde verpleegster.

AL UW PERSOONLIJKE WENSEN WORDEN DOOR ONS IN ALLE RUST EN VERTROUWELIJK BEHARTIGD.

Begravenisonderneming de Jongh

Kerkstraat 15a, 4181 AA Waardenburg
Tel. 0418-652039

Reepijzer 5,
3371 BN Hardinxveld-Giessendam
Tel. 0184-611154

In september 6/8-pers. bungalows v.a. f 370,- per week. Ruim gelegen, met 3 slaapk. en wasmachine. Bel voor de folder: Bungalowpark "De Verrassing", Oosterend-Texel, 0222 - 318391.

CANADA BEZOEKERS.

Wij hebben twee bej. woningen te huur in het bej. teh. van de Ger. Gem. te Norwich, Ont.
Inl. tel. 001-519-863-2574.

NA 1 MAAND REEDS DE 2^e DRUK!

VAN DS. D.J. BUDDING

"IK ZAL WEDERBRENGEN..."

Slechts:
f 34,95

265
pagina's!
Mooi
verzorgd,
gebonden.

1 febr.
1953...
De kleine
Johannes
wordt
wonderlijk
gespaard...

VOOR OUD EN JONG!

...maar zijn ouders komen om in de golven. De Heere werkt in hem het verlangen om predikant te mogen worden. Vele jaren later preekt hij tijdens een herdenkingsdienst over Ps. 68:23b: "Ik zal wederbrengen uit de diepten der zee..." Hij weet dan niet dat zijn grootvader onder zijn gehoor zit en dat deze tekst vanaf de rampnacht op zijn hart gebonden werd...

EEN WARM EN BOEIEND GESCHREVEN VERHAAL MET:

- veel autobiografische elementen ● ervaringen uit prediking en pastoraat ● een heldere indruk dat de Heere Zijn beloften zeker waarmaakt

BEL & BESTEL : 0113-230 340
tot 22.00 uur 's avonds!

R Uitgeverij
'de Ramshoorn'
GOES

Ook
verrijgbaar
bij de
boek-
handels.

ADVERTENTIES

Stichting Zorgverlening

van de Gereformeerde Gemeenten in Zeeland
BIEDT TE HUUR AAN:

SENIORENWONINGEN

- te * Middelburg-Zuid - De Beiaard
- * 's-Gravenpolder - Langeweg
- * Yerseke - Aakstraat
- * Tholen - Hoogstraat

- dichtbij de kerk van de Gereformeerde Gemeente
- wooncomplex is voorzien van een lift
- beschermde woonomgeving
- in de nabijheid van winkelcentrum
- met mogelijkheid van dagverzorging in Middelburg-Zuid

Inlichtingen kunt u verkrijgen bij:
Stichting Zorgverlening
Briandlaan 2
4334 GP Middelburg
Tel. 0118-626601 (tijdens kantooruren)

Soedan droogt uit!

In de hoorn van Afrika wordt honger geeluen. Langdurige droogte is er de oorzaak van. Het deputaatschap helpt in samenwerking met de Presbyteriaanse kerk in Soedan. Met voedsel, zaaigoed en gereedschap.

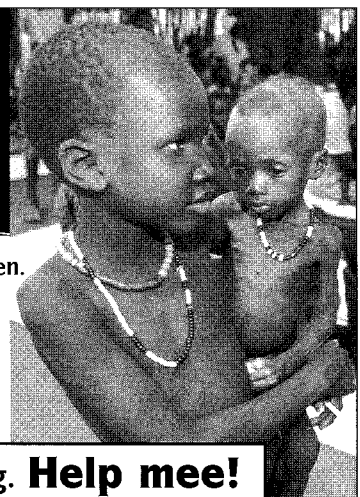
Soedan heeft dringend hulp nodig. **Help mee!**

Giro 307447 m.v.v. 'Soedan'

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING IN BIJZONDERE
NODEN DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Postbus 615 • 3440 AP Woerden
Tel.: 0348-489910 • Fax 0348-483721

DANKBETUIGING EN UITNODIGING

Door middel van deze advertentie willen wij al degenen die in de afgelopen 23 jaren van onze Bemiddeling voor Kraam- en Gezinszorg hebben gebruik gemaakt, en al de meisjes die via ons in gezinnen gewerkt hebben, en al de anderen die er blijk van gegeven hebben ons te steunen hartelijk bedanken voor het vertrouwen in ons gesteld.

Ook zij die geen persoonlijke uitnodiging ontvangen hebben, maar van hun betrokkenheid bij het bemiddelingswerk van fam. Meijer-de Jong, opnieuw uiting willen geven, worden vriendelijk uitgenodigd om met name mevr. Meijer de hand te drukken op de afscheidsreceptie die D.V. gehouden wordt in "Hervormd Centrum" te Maatsdijk op zaterdag 2 september 2000 vanaf 14.00 uur.

Het bestuur van de BKG.

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

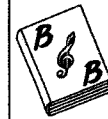
Agressie
Mishandeling
Doodschoppen
Vandalisme
Risicant verkeersgedrag

komen vaak voort uit alcoholgebruik

Hoe lang accepteren we dat nog?

CBD
CHRISTELIJKE BEWEGING VOOR DRANKBESTRIJDING

Informatie: Stg. CBD, Antwoordnr 2410, 6800 VJ Arnhem

BOEKEN EN MUZIEK VAN DER BOOM

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 482614 - Fax (0187) 484520

begrafenisverzorging
T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingén, Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingén
Tel. 010 - 460 05 09
Fax 010 - 435 79 12

Stichting Bureau Kraam & Gezinszorg, omdat zorg meer is dan geholpen worden...

Wat bedoelen we met: de zorgverlener die voelt, wat u bedoelt?

Wij bieden u principieel verantwoorde Kraamzorg en Thuiszorg indien u niet verzekerd bent tegen ziektekosten, maar ook als u verantwoorde zorg op maat wenst. Kraamzorg en Thuiszorg waarbij u bepaalt hoe (lang) u geholpen wilt worden. Bij de BKG staat het gezin centraal en dat betekent meer dan standaard hulpverlening.

Helpende handen zijn belangrijk, maar principieel verantwoorde zorg voor uzelf en uw gezin is de basis voor een goed herstel.

Onze verzorgenden zijn Rijksgeplomeerd en werken via bemiddeling van de Stichting BKG in gezinnen met een reformatorisch kerkelijke achtergrond door geheel Nederland.

Neem voor vrijblijvende informatie eens contact op om de mogelijkheden te bespreken, wij zeggen niet snel "neen", (echter wel als er in uw gezin tv aanwezig is).

U kunt ons bereiken door contact op te nemen met:

Onze centrale inlichtingen en inschrijfteléfonoon: 078-6815786. Bij voorkeur tijdens werkdagen tussen 14.00 uur en 17.00 uur. Lukt u dit niet spreekt u dan onze telefoonbeantwoorder in en wij nemen contact met u op.

Wij zenden u graag een BKG informatiepakket toe.

BKG, de zorgverlener die voelt, wat u bedoelt

KOSTER Begrafenisonderneming

- 24-uur per dag eigen rouw-vervoer.
- Levering en onderhoud van grafmonumenten.
- Ongeacht van welke vereniging of fonds.
- Geen crematie.

Begrafenisonderneming A. Koster

Prinselaan 30, 3925 BM Scherpenzeel
Uitvaartcentrum gen. Aaltje De Mannekenhof, Veenendaal
Voor begravenissen in Scherpenzeel, Batenveld, Veenendaal,
Koothuykerbroek, De Valk-Weteren, Luntenen, Reeuwijk en
Woudenberg.

Tel. 033 277 0555